

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

**ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ
ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 472

заочної форми навчання

спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»

Дем'янюк Максим Русланович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Собкова Наталія Дмитрівна _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № ____ від « ____ » травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	6
1.1. Сутність державного фінансового аудиту на місцевому рівні.....	6
1.2. Концептуальні основи розвитку фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів.....	12
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	20
2.1. Аналіз виконання місцевих бюджетів як об'єкту державного фінансового аудиту.....	20
2.2. Особливості проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні.....	25
РОЗДІЛ 3. ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	34
3.1. Напрями посилення якості державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів.....	34
3.2. Шляхи підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації.....	37
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є актуальним у контексті сучасних викликів та потреб у забезпеченні прозорості, ефективності та законності використання бюджетних коштів. Це сприяє зміцненню довіри громадян до органів місцевого самоврядування, запобіганню корупції, оптимізації витрат та забезпеченню сталого розвитку регіонів. Розвиток аудиту також допомагає адаптувати управління бюджетами до нових економічних умов та виконувати міжнародні зобов'язання, що є важливим для інтеграції України у світове фінансове співтовариство.

На сьогодні існує доволі багато напрацювань у вітчизняній та закордонній літературі стосовно дослідження державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів. Цим питанням займаються такі науковці, як: Л. В. Дікань, О. В. Кожушко, Т. О. Кривцова, О. В. Прокопішина, О. А. Шевчук, які у своїх роботах розкрили сутність державного фінансового аудиту як складової державного фінансового контролю. Попри значний перелік наукових доробок учених з окресленої проблематики, слід вказати на відсутність завершеного розуміння формування фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, ролі громадськості у здійсненні фінансового аудиту, а також розвиток цифровізації цієї сфери з метою посилення ефективності фінансового аудиту на місцевому рівні.

Значущість теоретичного і практичного осмислення окреслених завдань зумовила вибір теми дипломної кваліфікаційної роботи, її мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Мета та завдання. Метою дипломної роботи є поглиблення теоретичних та практичних підходів з подальшого розвитку державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в сучасних умовах.

Завданнями дипломної роботи, для досягнення визначеної мети, є такі:

- розкрити сутність державного фінансового аудиту на місцевому рівні;

- узагальнити концептуальні основи розвитку фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів;
- здійснити аналіз виконання місцевих бюджетів як об'єкту державного фінансового аудиту;
- проаналізувати особливості проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні;
- обґрунтувати напрями посилення якості фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес розвитку державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в сучасних умовах.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти функціонування державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів України.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і вирішення поставлених завдань використано систему загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу, синтезу та порівняння теоретичних підходів; кількісного та якісного аналізу числових і нематеріальних даних; графічні та табличні методи дослідження і наочного відображення статистичного матеріалу тощо.

Інформаційна база дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців із питань державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, матеріали міжнародних конференцій з цієї тематики; періодичні видання; монографії. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи з питань державного фінансового контролю і аудиту, фінансова звітність про виконання місцевих бюджетів.

Структура та обсяг роботи. Дипломна кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дипломної роботи складає 48 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

1.1. Сутність державного фінансового аудиту на місцевому рівні

Державний фінансовий аудит місцевих бюджетів є важливим інструментом для забезпечення ефективного управління фінансами на місцевому рівні. Його необхідність визначається кількома ключовими чинниками:

1. Підвищення прозорості та підзвітності. Державний фінансовий аудит допомагає підвищити рівень прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування. Аудит сприяє виявленню випадків неефективного використання бюджетних коштів, зловживань та корупційних схем.

2. Забезпечення законності та дотримання фінансової дисципліни. Аудит перевіряє відповідність фінансових операцій місцевих органів влади законодавству, що сприяє дотриманню фінансової дисципліни. Це включає перевірку правильності та законності витрат, а також дотримання процедур закупівель.

3. Підвищення ефективності управління ресурсами. Аудит допомагає виявити недоліки у використанні бюджетних коштів та надає рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. Це сприяє більш раціональному розподілу та використанню бюджетних коштів.

4. Захист інтересів громадян. Здійснення державного фінансового аудиту сприяє захисту інтересів громадян, оскільки забезпечує ефективне та цільове використання коштів, які належать громаді. Це підвищує довіру громадян до органів місцевого самоврядування.

5. Попередження та виявлення фінансових порушень. Аудит дозволяє виявляти фінансові порушення на ранніх стадіях та вживати заходів для їх попередження. Це знижує ризики фінансових втрат та зловживань.

6. Підтримка фінансової стабільності. Регулярний фінансовий аудит сприяє підтримці фінансової стабільності місцевих бюджетів, оскільки дозволяє вчасно виявляти та усувати дисбаланси, оптимізувати витрати та підвищувати доходи.

7. Виконання вимог міжнародних стандартів. Здійснення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів відповідає вимогам міжнародних стандартів управління державними фінансами та сприяє інтеграції України в світове фінансове співтовариство.

З 2014 року в Україні бурхливо розвивається децентралізація, яка проводиться Кабінетом Міністрів України (як наслідок реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні [18] та згідно з іншими законодавчими актами) і передбачає передання повноважень органам місцевого самоврядування від державної влади. Відповідно, процес децентралізації, який передбачає передачу значної частини повноважень та фінансових ресурсів від центральних органів влади до місцевих, робить державний фінансовий аудит ще більш актуальним та необхідним.

Розглянемо більш детально сутність понять «державний фінансовий контроль» та «державний фінансовий аудит» розпочавши із дослідження поняття «державний фінансовий контроль».

Проаналізувавши наукові підходи щодо розкриття сутності державного фінансового контролю (табл. 1.1), ми погоджуємось з думкою В. Ф. Піхоцького, який вважає, що: «державний фінансовий контроль – одна з найважливіших функцій державного управління, спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а також на своєчасне вжиття необхідних відповідних коригувальних і запобіжних заходів» [22]. У цьому визначенні якнайкраще висвітлено об'єкт державного фінансового контролю: не лише дотримання норм законодавства, а й ефективне управління ресурсами і власністю.

Представники класичного підходу стверджують, що: «державний фінансовий контроль повинен забезпечити належне (законне, економічне, ефективне, результативне і прозоре) управління державними фінансами і розглядається як сукупність трьох складових: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації» [13].

Таблиця 1.1.

Основні підходи до визначення сутності поняття
«державний фінансовий контроль»

Автор	Трактування сутності поняття «державний фінансовий контроль»
Як функція державної влади та управління	
Пивовар Ю. І.	«...це діяльність органів державної влади щодо забезпечення законності і фінансової дисципліни та інформування громадськості у сфері управління державними фінансовими ресурсами та фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання» [38].
Гуцаленко Л. В	«...це різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними державними контролюючими органами. Він полягає в установленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [12].
Слободяник Ю. Б.	«...це одна з найбільш важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері розподільчих відносин» [36].
Як система економічних відносин, контрольних дій, спостереження і перевірки	
Виговська Н., Стеблянка О.	«...це система економічних відносин, спрямованих на забезпечення законності, ефективності, економічної доцільності формування, розподілу і використання фінансових ресурсів держави і органів місцевого самоврядування з метою ефективного соціально-економічного розвитку країни та окремих регіонів» [5].
Владімірова Н. П.; Дікань Л. В.	«...це система безупинних контрольних дій за функціонуванням об'єктів управління органами державного фінансового контролю з метою формування інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригування для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним способом» [14]

Складено автором

Заслуговує уваги також думка Ю. Данилевського і М. Голованя: «державний фінансовий контроль – це різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами ДФК. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об’єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються в суб’єкта фінансових правовідносин у зв’язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів і кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України» [6].

Відповідно до наукових підходів, у державному фінансовому контролі можна виокремити декілька рівнів (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Рівні державного фінансового контролю

Наведені рівні державного фінансового контролю збігаються із твердженнями, висвітленими у трактуваннях поняття «державний фінансовий контроль». На нашу думку, у рамках реформи децентралізації має змінитися підхід саме до місцевого контролю – контролю за бюджетним процесом у територіальних громадах, оскільки змінився сам підхід до розподілу повноважень, бюджетних потоків тощо.

Якщо дослідити міжнародні стандарти у сфері державного фінансового контролю, то у них використовується термін «державний фінансовий аудит». Також найбільш поширеними підходами до встановлення співвідношення державного фінансового аудиту та державного фінансового контролю, які існують у фінансово-науковій літературі та законодавстві, є такі: державний фінансовий аудит – це вид державного фінансового контролю; функція державного фінансового контролю; форма державного фінансового контролю; метод державного фінансового контролю; тип фінансового контролю [37]. Відобразимо трактування сутності державного фінансового аудиту у таблиці 1.2.

Так, відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівлі. Крім цього, державний фінансовий аудит визначається як: «...різновид державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку й достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю» [26].

Водночас відповідно до ст. 363 Господарського кодексу України державний фінансовий аудит це: «...різновид державного фінансового контролю, який полягає у здійсненні перевірки та аналізу фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна» [11].

Тобто, у чинному законодавстві державний фінансовий аудит визначається різновидом державного фінансового контролю.

Отже, з огляду на вищевикладене, державний фінансовий аудит є основною формою державного фінансового контролю, що спрямована на перевірку ефективності використання бюджетних коштів чи інших активів

держави бюджетними установами, державними підприємствами та суб'єктами господарювання, попередження фінансових правопорушень, перевірку точності ведення бухгалтерського обліку і правильності фінансової звітності.

Таблиця 1.2.

Сутність державного фінансового аудиту

Автор	Трактування сутності державного фінансового аудиту
В. Дереконь	основна форма фінансового контролю, яка поділяється на державний аудит (проводиться державними органами, уповноваженими на здійснення аудиту) та недержавний аудит (здійснюється аудиторськими фірмами (аудиторами) [12, с. 123].
В. Піхоцький	форма державного фінансового контролю, що спрямована на допомогу бюджетним установам, державним підприємствам, а також суб'єктам господарювання, які отримують державні активи, для попередження фінансових правопорушень, ефективного використання державних та комунальних активів [22, с. 120].
Л. Савченко	основна форма державного фінансового контролю, що передбачає аналіз фінансово-господарської діяльності підконтрольного суб'єкта щодо визначення достовірності ведення ним обліку та фінансової звітності, законності здійснення фінансових операцій та відповідності їх встановленим нормам, а також дослідження економічності, ефективності й результативності адміністративної діяльності відповідних органів, організацій щодо публічних активів, з метою внесення рекомендацій стосовно усунення виявлених недоліків [35, с. 16].
О. Рябчук	одну із функцій управління, яка спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності та ефективності управління бюджетними фінансовими ресурсами, а за наявності таких відхилень – на своєчасне вжиття відповідних превентивних заходів [32].
А. Савченко	один з видів державного фінансового контролю, який запобігає фінансовим правопорушенням суб'єктами державного сектора економіки, дозволяє ефективно використовувати бюджетні кошти та правильно вести їх облік [35].
Є. Романів	одна з найважливіших функцій державного управління, що має виявляти невідповідність установленим нормам, оцінювати вплив таких невідповідностей на господарську діяльність, визначати причини їх виникнення та надавати рекомендації органам влади. [31].
О. Мельник	сукупність трьох складових: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації. Метою державного внутрішнього фінансового аудиту є надання незалежних рекомендацій, спрямованих на удосконалення діяльності органів публічного сектору [20, с. 25].

Державний фінансовий аудит на місцевому рівні є важливим інструментом контролю та забезпечення ефективного управління фінансами органів місцевого самоврядування. Він охоплює перевірку законності, результативності та ефективності використання бюджетних коштів, а також надає рекомендації для покращення фінансового менеджменту.

Таким чином, державний фінансовий аудит місцевих бюджетів є необхідним для забезпечення прозорості, підзвітності, законності, ефективності управління фінансовими ресурсами, захисту інтересів громадян, попередження фінансових порушень та підтримки фінансової стабільності. Він сприяє підвищенню довіри до органів місцевого самоврядування та забезпечує раціональне використання бюджетних коштів на місцевому рівні.

1.2. Концептуальні основи розвитку фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів

Державний фінансовий аудит на місцевому рівні є ключовим інструментом забезпечення ефективного, прозорого та законного управління бюджетними коштами. Він сприяє підвищенню підзвітності органів місцевого самоврядування, запобігає фінансовим порушенням, покращує фінансовий менеджмент та підтримує сталий розвиток регіонів. У сучасних умовах децентралізації значення державного фінансового аудиту тільки зростає, оскільки він забезпечує належний контроль за використанням фінансових ресурсів, що передаються на місцевий рівень.

Нижче розглянемо основні аспекти та значення державного фінансового аудиту на місцевому рівні.

1. Забезпечення прозорості та підзвітності. Державний фінансовий аудит сприяє підвищенню прозорості у використанні місцевих бюджетів. Він забезпечує підзвітність органів місцевого самоврядування перед громадянами та вищими органами контролю, що підвищує довіру до місцевих влад.

2. Контроль за законністю фінансових операцій. Аудит перевіряє відповідність фінансових операцій чинному законодавству, нормативним актам та внутрішнім політикам. Це дозволяє виявляти та запобігати порушенням закону та зловживанням бюджетними коштами.

3. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Аудитори оцінюють ефективність та результативність використання фінансових ресурсів. Вони аналізують, чи досягаються поставлені цілі та чи використовуються кошти раціонально, що допомагає місцевим органам влади покращувати свою діяльність.

4. Виявлення та запобігання фінансовим порушенням. Державний фінансовий аудит допомагає виявляти фінансові порушення, такі як корупція, шахрайство або неефективне використання коштів. Це дозволяє вживати необхідних заходів для їх усунення та запобігання у майбутньому.

5. Рекомендації для покращення фінансового управління. Аудитори надають рекомендації щодо покращення управління фінансами, оптимізації витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та покращення фінансової дисципліни. Це сприяє більш раціональному та ефективному управлінню бюджетними коштами.

6. Забезпечення фінансової стабільності. Регулярний фінансовий аудит допомагає підтримувати фінансову стабільність місцевих бюджетів. Аудитори виявляють ризики та слабкі місця у фінансовій системі, що дозволяє своєчасно вживати заходів для їх усунення.

7. Підтримка сталого розвитку регіонів. Ефективне управління бюджетними коштами сприяє сталому розвитку регіонів. Державний фінансовий аудит допомагає направляти ресурси на найбільш важливі та перспективні проекти, що сприяє соціально-економічному розвитку місцевих громад.

8. Виконання міжнародних стандартів та зобов'язань. Дотримання міжнародних стандартів у сфері державного фінансового аудиту є важливим

для інтеграції України у світову економіку та залучення іноземних інвестицій. Аудит на місцевому рівні забезпечує відповідність цим стандартам.

Основні етапи проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні відобразимо на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Етапи проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні

Розвиток фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів ґрунтується на декількох концептуальних основах, які визначають цілі, принципи та підходи до проведення аудиту.

Основною метою фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є забезпечення ефективного, прозорого та підзвітного управління бюджетними коштами. Це включає перевірку законності, результативності та ефективності використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування.

Стандарти аудиту державних фінансів INTOSAI окреслюють основні принципи, які дають змогу визначити масштаб аудиту та вибрати відповідну методику його проведення, визначають критерії оцінки якості й результативності перевірки. Стандарти поділені на чотири частини (базові принципи, загальні стандарти, робочі стандарти аудиту, правила складання звітності) (рис.1.3).

Рис.1.3. Стандарти аудиту державних фінансів INTOSAI [38]

На нашу думку, враховуючи міжнародний та практичний досвід, основними принципами фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів повинні стати:

1) незалежність – аудитори повинні бути незалежними від суб'єктів, що перевіряються, щоб забезпечити об'єктивність та неупередженість аудиторських висновків;

2) законність – аудитори повинні перевіряти відповідність фінансових операцій чинному законодавству та нормативним актам;

3) прозорість – результати аудиту повинні бути прозорими та доступними для громадськості, що сприяє підвищенню довіри до органів місцевого самоврядування;

4) професійність – аудитори повинні мати належну кваліфікацію, знання та навички для проведення якісних перевірок;

5) комплексність – аудит повинен охоплювати всі аспекти фінансового управління, включаючи планування, виконання та звітність;

б) оперативність – аудитори повинні швидко реагувати на виявлені порушення та надавати рекомендації для їх усунення.

Відповідно до мети та принципів здійснення фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, можна виокремити основні його завдання, а саме:

- перевірка законності використання бюджетних коштів;
- оцінка ефективності та результативності витрат;
- виявлення та попередження фінансових порушень та зловживань;
- надання рекомендацій щодо покращення фінансового менеджменту;
- підтримка фінансової стабільності та сталого розвитку регіонів.

Методологія проведення фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів включає систематичний підхід до планування, виконання, аналізу та звітування про результати аудиторських перевірок. Проаналізуємо основні етапи та методи, що використовуються в процесі фінансового аудиту місцевих бюджетів.

1. Планування аудиту. Планування є першим і надзвичайно важливим етапом проведення фінансового аудиту, який визначає рамки, цілі та підходи до перевірки. Під час планування аудиту відбувається визначення об'єктів аудиту,

а саме здійснюється ідентифікація ключових сфер для аудиту (вибір найбільш важливих та ризикових сфер, таких як бюджетне планування, виконання доходів та видатків, управління активами та зобов'язаннями) та аналіз попередніх аудитів (врахування результатів попередніх перевірок для визначення постійних або нових проблемних зон)

Після визначення об'єкту, розробляється програма аудиту у якій зазначається мета та завдання аудиту (чітке формулювання цілей, які необхідно досягти в ході аудиту), здійснюється ідентифікація та оцінка можливих ризиків, які можуть вплинути на ефективність та достовірність фінансових операцій, а також відбувається планування ресурсів (визначення необхідних ресурсів, включаючи людські та матеріальні).

Далі складається графік аудиту, де вказуються терміни для виконання всіх етапів аудиту та призначаються відповідальні за виконання окремих завдань аудиту.

2. Проведення аудиту. Етап проведення аудиту включає збір та аналіз даних, необхідних для оцінки фінансової діяльності об'єкта аудиту:

1) збір інформації, а саме документальна перевірка (збір та аналіз фінансової звітності, бюджетних документів, договорів та інших релевантних документів) та обстеження на місцях (проведення інспекцій та обстежень фізичних об'єктів для підтвердження відповідності документальної інформації фактичним даним);

2) аналіз даних, який проводиться за допомогою фінансового аналізу (аналіз фінансових показників для оцінки результативності та ефективності використання бюджетних коштів) і співбесіди та опитування (проведення інтерв'ю з посадовими особами та іншими залученими сторонами для збору додаткової інформації та підтвердження даних).

3. Оцінка та висновки. На цьому етапі здійснюється аналіз зібраних даних з метою формування об'єктивної оцінки діяльності об'єкта аудиту, а саме:

1) оцінка відповідності законодавству (оцінка законності фінансових операцій відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів);

2) оцінка ефективності та результативності (оцінка виконання планових показників та виявлення відхилень, оцінка досягнення встановлених цілей та результатів у використанні бюджетних коштів);

3) виявлення порушень та ризиків (виявлення фактів порушення законодавства або внутрішніх правил, аналіз ризиків, які можуть вплинути на фінансову стабільність та ефективність використання коштів).

4. Підготовка звіту. На основі зібраних даних та проведеного аналізу формується аудиторський звіт у якому зазначаються:

1) висновки та рекомендації (формулювання об'єктивних висновків на основі проведеного аналізу та надання конкретних рекомендацій щодо усунення виявлених порушень та покращення фінансового менеджменту;

2) підготовка та подання звіту (звіт повинен включати вступ, методологію, результати аудиту, висновки та рекомендації; подання звіту керівництву об'єкта аудиту та відповідним контролюючим органам).

5. Моніторинг виконання рекомендацій. Після завершення аудиту важливо забезпечити впровадження наданих рекомендацій:

1) контроль виконання (регулярний моніторинг виконання наданих рекомендацій, оцінка результатів виконання рекомендацій та їх впливу на покращення фінансового управління);

2) повторні перевірки (проведення повторних аудитів для оцінки довгострокових результатів та стійкості змін).

Отже, методологія проведення фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є комплексним процесом, який включає планування, проведення, аналіз, звітування та моніторинг. Ефективна реалізація всіх етапів аудиту забезпечує прозорість, підзвітність та ефективність використання бюджетних коштів, сприяючи сталому розвитку місцевих громад. Впровадження сучасних технологій, підвищення кваліфікації аудиторів та тісна співпраця з іншими контролюючими органами є ключовими факторами успішного проведення фінансового аудиту.

Важливим у процесі здійснення фінансового аудиту місцевих бюджетів є впровадження сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи обліку та аналізу даних, сприяє підвищенню точності та ефективності аудиторських перевірок. Використання таких інструментів дозволяє швидше виявляти порушення та здійснювати більш детальний аналіз фінансових операцій.

Постійне навчання та підвищення кваліфікації аудиторів є важливим елементом розвитку фінансового аудиту. Це включає участь у тренінгах, семінарах та конференціях, що сприяє обміну досвідом та впровадженню найкращих практик.

Ефективний фінансовий аудит вимагає також тісної співпраці з іншими контролюючими органами, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до контролю за використанням бюджетних коштів та впровадження ефективних методів управління.

Таким чином, розвиток фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів ґрунтується на забезпеченні прозорості, підзвітності, законності та ефективності управління фінансовими ресурсами. Основні принципи та методологія проведення аудиту сприяють досягненню цих цілей, забезпечуючи належний контроль за використанням бюджетних коштів та підтримуючи сталий розвиток регіонів. Впровадження сучасних технологій, підвищення кваліфікації аудиторів та співпраця з іншими органами є важливими компонентами розвитку системи фінансового аудиту на місцевому рівні.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

2.1. Аналіз виконання місцевих бюджетів як об'єкту державного фінансового аудиту

При виборі такого об'єкта контролю, як місцевий бюджет, зважаючи на зміни структури бюджетних видатків та істотне значення кількості місцевих бюджетів в Україні з погляду результативності та ефективності проведення контрольного заходу, вибір об'єкта має вирішальне значення.

Аналіз виконання місцевих бюджетів є важливою складовою державного фінансового аудиту, оскільки від правильного та ефективного використання бюджетних коштів залежить соціально-економічний розвиток регіонів. Проведення такого аналізу вимагає комплексного підходу, який включає оцінку законності, ефективності та результативності виконання бюджетів.

Метою перевірки використання коштів місцевих бюджетів, як ми зазначали вище, є об'єктивна необхідність комплексно оцінити роботу територіальних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у фінансовій сфері, їх спроможність ефективно забезпечувати життєдіяльність існуючого господарства території, ощадливо використовувати наявні фінансові ресурси та вишукувати додаткові джерела наповнення бюджету.

Аналіз виконання місцевих бюджетів дозволяє оцінити ефективність використання бюджетних коштів, виявити недоліки та визначити напрямки для вдосконалення фінансового управління. Нижче розглянемо основні аспекти та методологію проведення аналізу виконання місцевих бюджетів.

Завдання аналізу виконання місцевих бюджетів:

- перевірка законності: оцінка дотримання законодавства та нормативних актів при виконанні бюджетних операцій;
- оцінка ефективності: аналіз ефективності використання бюджетних коштів для досягнення поставлених цілей;

- аналіз результативності: визначення ступеня досягнення запланованих результатів;
- виявлення порушень та недоліків: ідентифікація порушень законодавства, неефективного або нецільового використання коштів;
- надання рекомендацій: розробка рекомендацій щодо покращення фінансового менеджменту та усунення виявлених недоліків.

Можна виділити такі етапи проведення аналізу виконання місцевих бюджетів:

1. Планування аналізу: вибір конкретних місцевих бюджетів або окремих бюджетних програм для аналізу; визначення цілей, завдань, методів та інструментів аналізу; ідентифікація та оцінка потенційних ризиків, які можуть вплинути на якість аналізу;

2. Збір інформації: аналіз фінансової звітності, бюджетних документів, планів, звітів про виконання бюджетів, договорів та інших фінансових документів; проведення інспекцій та перевірок на місцях для підтвердження відповідності документальних даних фактичним умовам.

3. Аналіз та оцінка: перевірка законності проведених бюджетних операцій; оцінка відповідності фактичних показників доходів та видатків затвердженим планам; аналіз раціональності та ефективності використання бюджетних коштів; оцінка досягнення запланованих цілей та результатів реалізації бюджетних програм.

3. Формування висновків та рекомендацій: ідентифікація порушень законодавства та внутрішніх процедур, виявлення неефективного або нецільового використання коштів; надання конкретних рекомендацій щодо усунення виявлених порушень та покращення фінансового менеджменту.

4. Підготовка звіту: підготовка детального звіту, який включає результати аналізу, висновки та рекомендації; презентація результатів аналізу керівництву місцевих органів влади та відповідним контролюючим органам.

5. Моніторинг виконання рекомендацій: моніторинг впровадження рекомендацій та оцінка їх ефективності; проведення повторних перевірок для оцінки довгострокових результатів та стійкості змін.

Проведемо загальний огляд виконання місцевих бюджетів України за 2020-2023 роки.

У 2020 році місцеві бюджети України зіткнулися з економічними викликами, спричиненими пандемією COVID-19. Незважаючи на це, доходи місцевих бюджетів демонстрували зростання завдяки децентралізаційним реформам та підвищенню податкових надходжень. Загальні доходи місцевих бюджетів зросли на 5,8% порівняно з попереднім роком, досягнувши близько 290 млрд. грн. Основні видатки були спрямовані на охорону здоров'я, освіту, соціальне забезпечення та інфраструктуру. Було також впроваджено субвенції для підтримки місцевих бюджетів у боротьбі з пандемією, включаючи додаткові кошти на медичні потреби та соціальну підтримку [1].

У 2021 році продовжувалося зростання доходів місцевих бюджетів завдяки економічному відновленню та податковим реформам. Загальні доходи місцевих бюджетів зросли на 12,5% до 326 млрд. грн. Підвищення доходів було зумовлено зростанням податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та місцевих податків. Збільшилися видатки на соціальні потреби, розвиток інфраструктури та освіту. Значна частина коштів була спрямована на капітальні інвестиції, зокрема будівництво та ремонт доріг, шкіл та лікарень.

2022 рік був надзвичайно складним для місцевих бюджетів через повномасштабне вторгнення росії в Україну. Незважаючи на значне зменшення економічної активності, доходи місцевих бюджетів залишилися на відносно стабільному рівні завдяки підтримці з державного бюджету та міжнародній допомозі. Основні видатки були спрямовані на підтримку внутрішньо переміщених осіб, відновлення пошкодженої інфраструктури та забезпечення оборонних потреб. Важливу роль відігравали субвенції та дотації з державного бюджету, які забезпечували фінансову стабільність місцевих громад.

У 2023 році місцеві бюджети демонстрували ознаки відновлення після спаду 2022 року, хоча виклики, пов'язані з війною, залишалися актуальними. Доходи місцевих бюджетів почали відновлюватися, досягнувши довоєнних рівнів у деяких регіонах. Основними джерелами залишалися ПДФО та місцеві податки. Частка доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у зведеному бюджеті України на 2023 рік була визначена на рівні 25% [34]. Основні видатки були спрямовані на відновлення інфраструктури, підтримку соціальних програм та оборонні потреби. Збільшення субвенцій на реалізацію соціальних проектів та підтримку інфраструктури продовжувалося, що сприяло стабільності місцевих бюджетів.

Зважаючи на значний приріст надходжень до державного бюджету та вилучення з 1 жовтня 2023 року податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету впала з 24,4% у 2022 році до 17,8% у 2023 році, що є нижчим рівня 2015 року та дорівнює показнику 2011 року (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету за 2017-2023 роки (%) [33]

Згідно зі Стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р, частка доходів місцевих бюджетів (без трансфертів) у зведеному бюджеті України на 2023 рік була задекларована на рівні 25% [39.]

Розглядаючи фінансування окремих галузей за період з 2018 по 2023 роки, помітними є результати децентралізації на прикладі значного щорічного зниження видатків на державне управління. (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Динаміка видатків місцевих бюджетів за 2018-2023 роки (млрд.грн)

Так, починаючи із 2018 року, такі витрати знизились з 209,4 млрд.грн. до 67,2 млрд. грн. у 2022 році. Але зросли на +78% у 2023 році. При цьому, помітне різке зростання видатків на безпеку та порядок в умовах війни у 2022-2023 роках, порівняно із попередніми роками. На жаль, війна змусила скоротити видатки на житлово-комунальне господарство у 2022 році на 28%, але у 2023 році такі видатки зросли на +53%. При цьому, гірша ситуація із фінансуванням сфери освіти, так у 2022 році обсяг виділених коштів знизився,

порівняно з 2021 роком, на 7%, а у 2023 році фактично майже вийшов на рівень 2021 року [34].

Таким чином, за період 2020-2023 років місцеві бюджети України демонстрували стійкість та адаптивність до різних економічних та соціальних викликів. Підвищення доходів завдяки децентралізації, підтримка з державного бюджету та міжнародна допомога відіграли важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності місцевих громад.

Отже, аналіз виконання місцевих бюджетів як об'єкту державного фінансового аудиту є важливим інструментом забезпечення ефективного, прозорого та законного управління бюджетними коштами. Проведення такого аналізу вимагає системного підходу, який включає планування, збір інформації, аналіз та оцінку, формування висновків та рекомендацій, підготовку звіту та моніторинг виконання рекомендацій. Використання сучасних методів фінансового аналізу та інформаційних технологій сприяє підвищенню якості та ефективності аудиторських перевірок, що в свою чергу підтримує сталий розвиток місцевих громад та підвищує довіру громадян до місцевих органів влади.

2.2. Особливості проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні

Державний фінансовий аудит на місцевому рівні має свої особливості, обумовлені специфікою управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування, законодавчими та нормативними вимогами, а також організаційними умовами.

Вітчизняна система управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні має ряд проблем, адже непоодинокими є факти нецільового, неефективного і незаконного використання бюджетних коштів керівниками різних рівнів та розкрадання комунального майна. В цьому аспекті зростає роль державного фінансового контролю виконання місцевих бюджетів як

засобу забезпечення належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни та підвищення ефективності управління бюджетними коштами на місцевому рівні.

Виконання місцевого бюджету є однією з найбільш важливих стадій бюджетного процесу від якої залежать якісні показники соціального та економічного розвитку, необхідний рівень соціального захисту населення і належне фінансування пріоритетних напрямків місцевого самоврядування. Одним з учасників бюджетного процесу є Державна аудиторська служба України, яка здійснює фінансовий контроль за виконанням місцевих бюджетів в формі державного фінансового аудиту [26].

Фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів – це перевірка використання підконтрольним об'єктом коштів місцевих бюджетів з метою встановлення причин, що перешкоджають належному виконанню місцевих бюджетів, а також формування пропозицій з метою усунення та попередження бюджетних порушень на місцевому рівні [31].

Що стосується практики такого органу державного фінансового контролю як Держаудитслужба України та вищого органу державного фінансового контролю Рахункової палати України (далі - РПУ), термінологічно використовується термін державний фінансовий аудит, а у другому – аудит ефективності та фінансовий аудит.

Порядок організації та проведення Державною аудиторською службою України та її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів регулюється постановою КМУ №698 від 12.05.2007 р. [25] і Методичними рекомендаціями з організації та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів від 13.03.2017 р. №50 [23].

Основними завданнями державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є:

- оцінювання стану формування місцевого бюджету та рівня його виконання;

- з'ясування причин, які негативно впливають на процес виконання місцевого бюджету;
- визначення шляхів вдосконалення процесу управління бюджетними коштами, державним і комунальним майном;
- виявлення резервів збільшення доходів та напрямків ефективного використання коштів місцевого бюджету.

Аудит виконання місцевого бюджету може проводитися як щодо бюджету окремої адміністративно-територіальної одиниці так і щодо зведеного бюджету областей, зведених бюджетів міст та районів. Період аудиту повинен тривати стільки, щоб можна було оцінити показники місцевого бюджету у динаміці та визначити характер причин, які впливають на ефективність його виконання. Як правило, період аудиту виконання місцевого бюджету триває не менше ніж два роки.

Сучасна ситуація в країні вимагає ретельнішої оцінки стану використання фінансових ресурсів місцевими органами влади для виявлення резервів доходів місцевих бюджетів. Адже, від того, як побудована в країні система державного фінансового контролю, значною мірою залежать, довіра до держави як власних громадян, так і зарубіжної спільноти, а також умови розвитку бізнесу, економічне зростання країни, формування сприятливого інвестиційного клімату.

Аналізуючи звітні дані Державної аудиторської служби України (ДАСУ) за 2020-2023 рр., можна зауважити, що впродовж цього періоду кількість проведених фінансових аудитів виконання місцевих бюджетів найменшою була 2022 році, причиною чого стало повномасштабне вторгнення росії в Україну, у 2020 та 2023 роках була майже на одному рівні і склала 207 та 205 фінансових аудитів відповідно (рис. 2.3).

За результатами діяльності органів Державної аудиторської служби України [34] та її територіальних органів протягом 2020-2023 років в частині загальних відомостей про контрольну-ревізійну роботу були проведені державні фінансові аудити виконання бюджетних програм, державні фінансові

аудити діяльності бюджетних установ/виконання місцевих бюджетів та державні фінансові аудити діяльності суб'єктів господарювання (табл. 2.1).

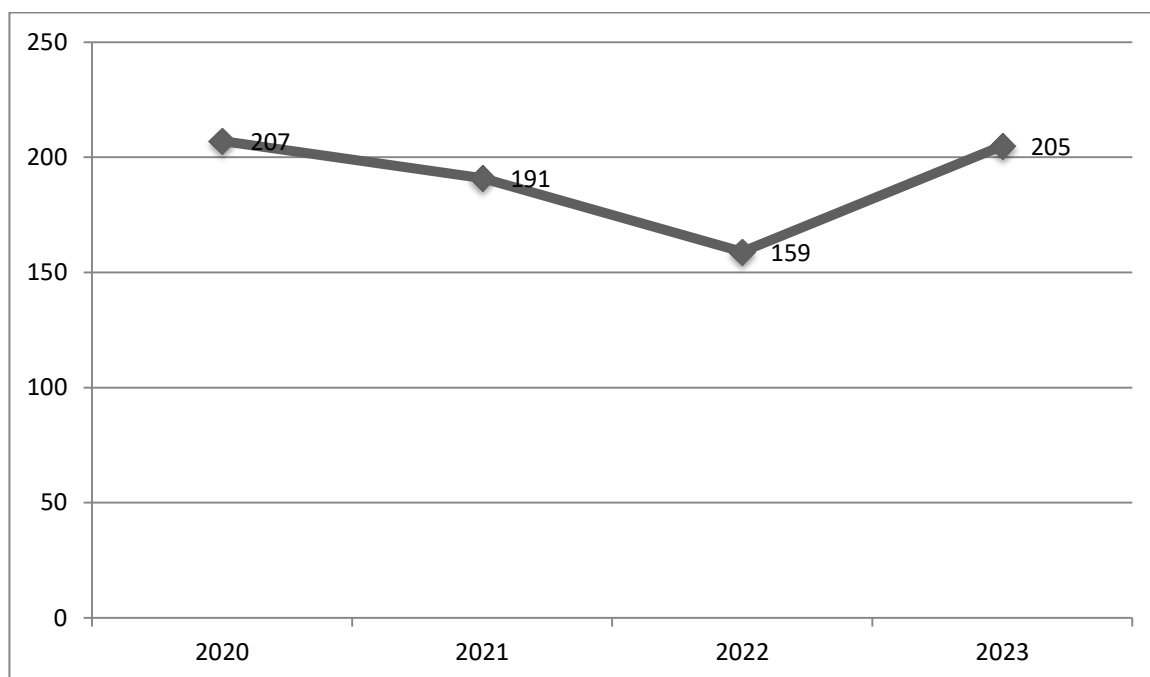

Рис. 2.3. Кількість проведених державних фінансових аудитів виконання місцевих бюджетів за 2020-2023 роки

За аналізований період, державними фінансовими аудитами було охоплено фінансових і матеріальних ресурсів у 2020 році на загальну суму понад 227,7 млрд.грн., у 2021 році – 469,5 млрд.грн., у 2022 році – 214,2 млрд.грн., а у 2023 році на суму понад 454,3 млрд.грн.

Таблиця 2.1

Результати проведених державних фінансових аудитів
у 2021-2023 рр. (кількість об'єктів контролю)

Роки	Державні фінансові аудити виконання бюджетних програм	Державні фінансові аудити діяльності бюджетних установ/виконання місцевих бюджетів	Державні фінансові аудити діяльності суб'єктів господарювання
2020	45	43	117
2021	32	53	106
2022	20	14	125
2023	36	47	122

За результатами фінансових аудитів виконання місцевих бюджетів було виявлено факти неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що призвели або можуть призвести до упущених вигод, неотриманих доходів чи непродуктивних/зайвих витрат та упереджено втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз показників за результатами фінансових аудитів
у 2020-2023 роках (млрд. грн.)

Показник	2020	2021	2022	2023	Відхи- лення
					2023 від 2022
Охоплено фінансових і матеріальних ресурсів	227,7	469,5	214,2	454,3	240,1
Виявлено неефективних управлінських дій	21,7	92,7	56,8	79,1	22,3
Виявлено потенційних втрат	8,2	23,9	2,2	47,3	45,1
Упереджено втрат	0,895	1,7	2,9	10,5	7,6
Економічний ефект від впроваджених рекомендацій	0,251	3,0	3,8	3,9	0,1

Як бачимо з таблиці 2.2 найменші показники результатів фінансових аудитів місцевих бюджетів були у 2022 році, через повномасштабне вторгнення, а вже у 2023 році обсяг досліджуваних показників майже досяг рівня 2021 року. Так, проведеними державними фінансовими аудитами виявлено неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що призвели до упущених вигод/неотриманих доходів або непродуктивних/зайвих витрат на загальну суму майже 79,1 млрд.грн. у 2023 році, що на 22,3 більше, ніж у 2022 році та на 13,6 менше, ніж у 2021 році.

Виявлено неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що можуть призвести (свідчити) про упущені вигоди/неотримані доходи або непродуктивні/зайві витрати у 2023 році на суму 47,3 млрд.грн., що є найвищим показником за весь аналізований період.

У результаті належного реагування об'єктів контролю на рекомендації державних аудиторів протягом 2020 – 2023 років упереджено втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій на суму більш як 1,7 млрд.грн. у 2021 році, на 2,9 млрд.грн. у 2022 році та 10,5 у 2023 році, а також отримано економічний ефект від впроваджених рекомендацій 3,9 млрд.грн. у 2023 році, 3,8 млрд. грн. у 2022 році, 3,0 млрд.грн. у 2021 році та 251 млн.грн. у 2020 році.

Формування висновків та рекомендацій за результатами державних фінансових аудитів місцевих бюджетів є важливою складовою процесу аудиту та забезпечує ефективне виправлення виявлених недоліків та удосконалення фінансового управління (рис. 2.4).

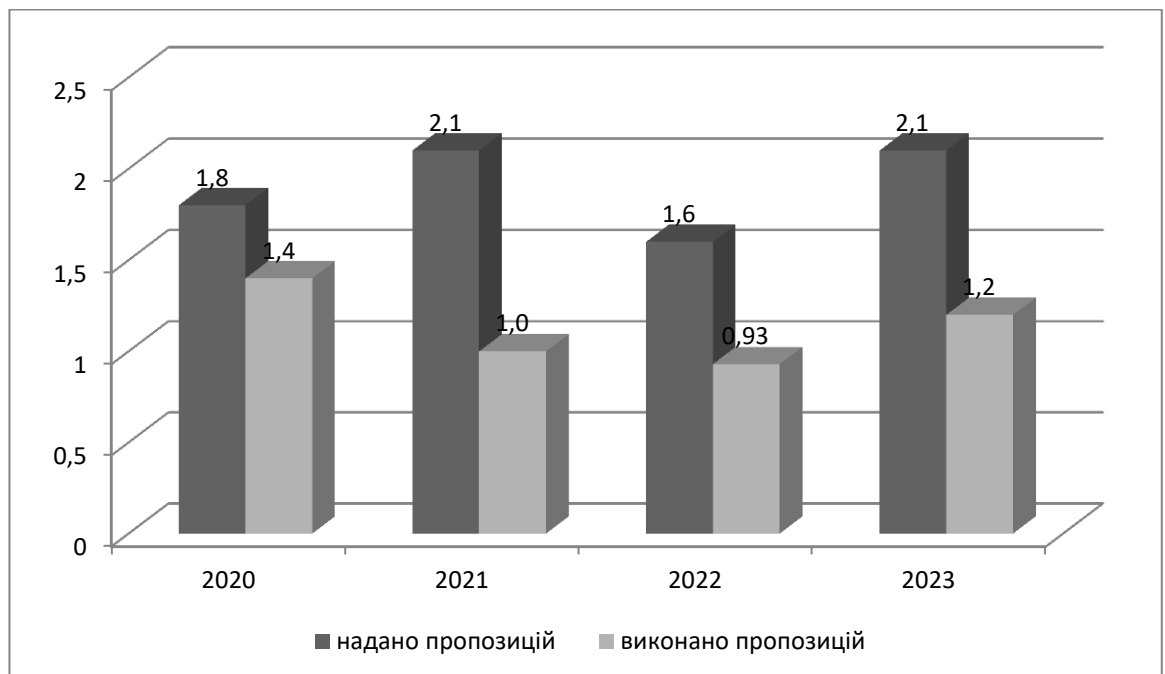

Рис. 2.4. Динаміка наданих та врахованих пропозицій за результатами фінансових аудитів виконання місцевих бюджетів (тис. грн.)

Як бачимо з рисунку, за аналізований період, враховані пропозиції за результатами фінансових аудитів складають більше 50% від наданих

рекомендацій. Так, керівниками центральних і місцевих органів влади, підприємств, установ та організацій прийнято 358 управлінських рішень у 2023 році, 200 – у 2022 році, 416 – у 2021 році та 629 у 2020 році.

Розглянемо результати здійснення фінансових аудитів на місцевому рівні на прикладі діяльності Управління фінансів та внутрішнього аудиту, виконавчого органу Коломийської міської ради (КМР). Управління здійснює функції щодо реалізації державної бюджетної політики на території Коломийської міської територіальної громади.

Управління фінансів та внутрішнього аудиту проводить оцінку:

- ефективності функціонування системи внутрішнього контролю;
- ефективності планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання;
- якості надання адміністративних послуг та виконання контрольних функцій, завдань, визначених актами законодавства.
- управління комунальним майном.
- ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань об'єктів внутрішнього аудиту тощо (Додаток А).

Також, управління фінансів та внутрішнього аудиту КМР планує, організовує та проводить внутрішні аудити, документує їх результати, готує аудиторські звіти, висновки та рекомендації за результатами проведених внутрішніх аудитів, здійснює моніторинг результатів виконання (впровадження) аудиторських рекомендацій. Подає міському голові та керівникам об'єктів внутрішнього аудиту аудиторські звіти, висновки та рекомендації для прийняття ними відповідних управлінських рішень. Отримує, в разі необхідності, від юридичного відділу міської ради, або іншого виконавчого органу в межах його компетенції, висновок про правовий механізм, який регулює питання, що є предметом внутрішнього аудиту та діяльності об'єкта контролю.

Управління фінансів та внутрішнього аудиту звітує також про результати діяльності відповідно до вимог законодавства та Стандартів внутрішнього

аудиту. Здійснює перевірки фінансово-бухгалтерських документів, звітів, планів, кошторисів та інших матеріалів, пов'язаних із зарахуванням, перерахуванням і використанням бюджетних коштів, а також отримує пояснення, довідки, і відомості з питань, що виникають під час перевірок. Проводить оцінку ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, ступеня виконання і досягнення цілей (Додаток А).

Так, за 2023 рік відділом внутрішнього аудиту проведено 15 контрольних заходів, з них 5 аудитів та 10 тематичних перевірок. Основними результатами діяльності управління фінансів та внутрішнього аудиту є:

1) аудитом використання коштів міського бюджету в управлінні соціальної політики Коломийської міської ради за 2020-2022 виявлено безпідставне використання коштів за 3-ма програмами в сумі 1950,8 тис. грн. та ряд інших недоліків у програмах;

2) аудитом ефективності роботи комунального підприємства «Коломиятеплосервіс» за 2022 рік та I квартал 2023 року виявлено неефективне використання статутних коштів в сумі 15970 тис.грн. та недоотримання доходів підприємством орієнтовно в сумі 1380 тис. грн. в рік внаслідок надання в оренду спецтехніки за заниженою вартістю та надання тепломереж в безоплатне користування суб'єктам недержавної форми власності;

3) аудитом законності та ефективності використання бюджетних коштів в комунальному закладі «Коломийська дитяча музична школа №1 імені Анатолія Кос-Анатольського» за 2022 рік та I півріччя 2023 року виявлено порушення при тарифікації педагогічних працівників (не протарифіковано 32,6 тис. грн.) та при плануванні (зайво заплановано видатків на оплату праці в сумі – 1495,4 тис.грн. та нарахування на заробітну плату – 848,5 тис.грн.);

4) аудитом законності та ефективності використання бюджетних коштів в комунальному закладі «Коломийська музична школа №2 імені Галини Грабець» за 2022 рік та 5 місяців 2023 року виявлено порушення при тарифікації педагогічних працівників (не протарифіковано 34,3 тис.грн.) та при

плануванні (зайво заплановано видатків на оплату праці в сумі – 1049,3 тис.грн. та нарахування на заробітну плату – 291,3 тис.грн.);

5) аудитом використання коштів міського бюджету за Програмами та збереження і використання комунального майна в комунальному некомерційному підприємстві «Клініко-діагностичний центр» Коломийської міської ради за 2020-2022 роки та I півріччя 2023 року встановлено безпідставне використання бюджетних коштів на оплату послуг з водовідведення в сумі 4,8 тис. грн. та списання основних засобів та інших необоротних матеріальних активів на суму 104,2 тис. грн. без погодження із міською радою.

Із десяти тематичних перевірок – вісім перевірок правильності складання тарифікацій педагогічних працівників на 2022-2023 навчальний рік (Ліцеї №№ 1, 2, 4, 8, 9) та на 2023-2024 навчальний рік (Ліцей №5, Музичні школи №№1, 2), якими виявлено порушення при тарифікації педагогічних працівників (не протарифіковано 53,5 тис.грн., зайво протарифіковано 174,2 тис. грн.) У всіх випадках керівникам об'єктів контролю надіслано листи з рекомендаціями щодо усунення виявлених порушень [33].

Отже, проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні має свої особливості, які враховують специфіку місцевих органів самоврядування, законодавчі вимоги та організаційні умови. Ефективний аудит сприяє забезпеченню законності, прозорості та ефективності використання бюджетних коштів, підвищує підзвітність місцевих органів влади та підтримує сталий розвиток місцевих громад. Важливою складовою аудиту є моніторинг виконання рекомендацій та забезпечення прозорості результатів аудиту для громадськості.

РОЗДІЛ 3. ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Напрями посилення якості державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів

Для посилення якості фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів необхідно впроваджувати низку заходів, що стосуються як організаційних, так і методологічних аспектів аудиту. Основні напрями, які сприятимуть підвищенню ефективності та якості аудиторських перевірок відобразимо на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Напрями підвищення ефективності та якості державного фінансового аудиту на місцевому рівні

Проаналізуємо більш детально зазначені вище напрями.

Вдосконалення законодавчої та нормативної бази потребує регулярне оновлення нормативно-правових актів, які регулюють проведення фінансового аудиту, з урахуванням сучасних вимог та міжнародних стандартів. Також важливою є Інтеграція міжнародних стандартів аудиту (ISA) у національне законодавство, що сприятиме підвищенню якості та прозорості аудиторських перевірок.

Контроль та моніторинг фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є ключовими елементами забезпечення ефективності та прозорості у використанні бюджетних коштів. Основними кроками посилення контролю та моніторингу фінансового аудиту, можна виділити наступні:

1. Визначення цілей та завдань контролю та моніторингу. Встановлення конкретних цілей контролю, таких як виявлення порушень, попередження фінансових ризиків та забезпечення дотримання встановлених нормативів. Формулювання завдань моніторингу, таких як постійне спостереження за виконанням аудиторських рекомендацій та оцінка ефективності прийнятих заходів.

2. Визначення відповідальних за контроль та моніторинг. Чітке визначення ролей та відповідальності осіб чи відділів за здійснення контролю та моніторингу. Уповноваження спеціалізованих команд або індивідуальних експертів для виконання завдань контролю та моніторингу.

3. Розробка плану моніторингу та контрольних процедур. Розробка детального плану моніторингу, що включає у себе періодичність проведення, методи та інструменти збору та аналізу інформації. Встановлення контрольних процедур для перевірки виконання аудиторських рекомендацій та виявлення можливих порушень.

4. Збір та аналіз інформації. Здійснення систематичного збору фінансової та управлінської інформації з місцевих бюджетів та аудиторських звітів. Аналіз отриманої інформації з метою виявлення трендів, аномалій та потенційних ризиків.

5. Здійснення контрольних заходів. Проведення перевірок та фінансового аудиту для впевнення у дотриманні встановлених нормативів та рекомендацій. Вжиття заходів у разі виявлення порушень або недоліків, таких як накладення штрафів, відновлення фінансової дисципліни тощо.

6. Звітність та зворотний зв'язок. Підготовка звітів про результати контрольних та моніторингових заходів для представлення відповідним структурам та органам влади. Забезпечення можливості зворотного зв'язку для виявлення проблем та удосконалення системи контролю та моніторингу.

Підвищення кваліфікації аудиторів передбачає організацію регулярних навчальних програм, тренінгів та семінарів для аудиторів з метою підвищення їх професійного рівня та ознайомлення з новітніми методами аудиту; впровадження системи сертифікації та атестації аудиторів для підтвердження їхньої компетентності та професійної підготовки.

Використання сучасних інформаційних технологій включає у себе автоматизацію аудиторських процесів та використання аналітики великих даних, тобто впровадження сучасних інформаційних систем та програмного забезпечення для автоматизації збору, обробки та аналізу фінансових даних; застосування технологій аналізу великих обсягів даних (Big Data) для виявлення аномалій, трендів та ризиків у виконанні місцевих бюджетів.

Методологія аудиту потребує також постійного покращення. Необхідно розробляти та впроваджувати нові методики аналізу фінансових показників, які будуть враховувати специфіку місцевих бюджетів та дозволять більш точно оцінити ефективність їх виконання. Також, під час проведення фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів потрібно використовувати комплексний підходу до аудиту, що включає не лише фінансовий аналіз, але й оцінку управлінських процесів, ефективності програм та соціально-економічних результатів.

Забезпечення доступності результатів аудиторських перевірок для громадськості сприяє підвищенню прозорості та підзвітності місцевих органів влади. Також позитивним моментом буде активне залучення громадськості до

процесу аудиту через проведення громадських слухань, консультацій та інших форм взаємодії.

Для підвищення ефективності та якості фінансового аудиту на місцевому рівні важливою є співпраця з міжнародними організаціями та обмін досвідом з іншими країнами, що мають успішний досвід проведення фінансового аудиту місцевих бюджетів. Також необхідно приймати участь у міжнародних проектах та програмах, спрямованих на покращення якості державного фінансового контролю та аудиту.

Отже, посилення якості фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів вимагає комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавчої бази, підвищення кваліфікації аудиторів, використання сучасних інформаційних технологій, посилення контролю та моніторингу, покращення методології аудиту, підвищення прозорості та підзвітності, а також міжнародну співпрацю. Реалізація цих заходів сприятиме більш ефективному використанню бюджетних коштів, підвищенню довіри громадян до місцевих органів влади та забезпеченню сталого розвитку місцевих громад.

3.2. Шляхи підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації

Децентралізація вимагає підвищення ефективності фінансового аудиту для забезпечення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Це включає удосконалення методологічних, організаційних та технологічних аспектів аудиту.

Особливо важливу роль державний фінансовий аудит виконання місцевих відіграє у процесі децентралізації, а саме:

1. Забезпечення прозорості та підзвітності.

Децентралізація надає місцевим органам влади більше автономії у прийнятті рішень та розпорядженні бюджетними коштами. Державний

фінансовий аудит сприяє забезпеченню прозорості та підзвітності у використанні цих коштів, що є ключовим для запобігання зловживанням та корупції.

2. Контроль за законністю фінансових операцій.

У процесі децентралізації важливо забезпечити, щоб місцеві органи влади діяли у рамках закону та дотримувалися встановлених фінансових правил та процедур. Державний фінансовий аудит перевіряє законність та правильність здійснення фінансових операцій, що допомагає уникнути правових порушень та фінансових зловживань.

3. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів.

Децентралізація спрямована на підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів на місцевому рівні. Державний фінансовий аудит дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються бюджетні кошти, та надає рекомендації щодо оптимізації витрат та підвищення ефективності фінансового управління.

4. Попередження фінансових ризиків.

Передача фінансових ресурсів на місцевий рівень супроводжується ризиками, пов'язаними з неефективним управлінням та можливими фінансовими проблемами. Аудит допомагає виявляти та попереджувати такі ризики, що сприяє забезпеченню фінансової стабільності місцевих бюджетів.

5. Підвищення довіри громадян до органів влади.

Прозоре та ефективне використання бюджетних коштів підвищує довіру громадян до місцевих органів влади. Державний фінансовий аудит забезпечує належний рівень контролю та підзвітності, що сприяє формуванню позитивного іміджу органів місцевого самоврядування та підвищенню їхньої легітимності.

6. Зміцнення інституційної спроможності.

Державний фінансовий аудит сприяє зміцненню інституційної спроможності місцевих органів влади. Аудитори надають рекомендації щодо покращення фінансового менеджменту, впровадження сучасних практик управління бюджетами та підвищення професійної компетенції працівників.

7. Забезпечення сталого розвитку регіонів.

Децентралізація має на меті сприяти сталому розвитку регіонів шляхом надання їм більше повноважень та ресурсів. Державний фінансовий аудит допомагає забезпечити ефективне використання цих ресурсів для досягнення довгострокових соціально-економічних цілей.

8. Виконання міжнародних зобов'язань та стандартів.

Україна, як член міжнародної спільноти, зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів у сфері управління державними фінансами. Державний фінансовий аудит забезпечує відповідність цим стандартам, що сприяє інтеграції країни у світові економічні процеси та залученню міжнародних інвестицій.

З огляду на вищезазначене, основними шляхами підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації повинні стати наступні заходи (рис.3.2):

Рис. 3.2. Шляхи підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації

Розширення повноважень та підвищення незалежності органів аудиту передбачає забезпечення незалежності органів фінансового контролю від місцевих влад та політичного впливу. Доцільно надати органам аудиту ширші повноваження для проведення глибоких і всебічних перевірок, включаючи доступ до всіх необхідних документів та інформації.

Важливо також впровадити єдині стандарти та методології проведення аудиту, що забезпечать порівнюваність та узгодженість результатів, використовуючи при цьому інформаційні технології для автоматизації процесів збору та аналізу даних.

Підвищення професійного рівня аудиторів є критично важливим для забезпечення якісного та ефективного проведення фінансових аудитів, особливо в умовах децентралізації. Це можна досягти за рахунок:

- професійної освіти: створення та підтримка спеціалізованих освітніх програм для аудиторів у співпраці з університетами та професійними організаціями;

- сертифікації: впровадження системи сертифікації аудиторів, яка підтверджує їхню компетентність та знання у сфері фінансового аудиту. Наприклад, сертифікати CIA (Certified Internal Auditor), CPA (Certified Public Accountant) або CFE (Certified Fraud Examiner);

- тренінгів та семінарів: організація регулярних тренінгів, семінарів та воркшопів для аудиторів, де вони можуть оновлювати свої знання та навички;

- конференцій та форумів: проведення професійних конференцій та форумів, де аудитори можуть обмінюватися досвідом та дізнаватися про новітні тенденції та методики у сфері аудиту;

- автоматизації процесів: навчання аудиторів використанню сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення для автоматизації процесів аудиту та аналізу даних, а також підготовка аудиторів до роботи з великими даними (Big Data) та забезпечення кібербезпеки у фінансових операціях.

- комунікації та лідерства: навчання аудиторів ефективним комунікаційним навичкам, управлінню проектами та лідерським якостям, приділення уваги етичним стандартам професії та відповідальності аудиторів у їхній роботі;

- внутрішніх перевірок: регулярне проведення внутрішніх перевірок якості роботи аудиторів та оцінка їхньої діяльності, надання зворотного зв'язку аудиторським командам щодо їхньої роботи та рекомендації для покращення.

Таким чином, підвищення професійного рівня аудиторів сприятиме підвищенню якості фінансових аудитів, що, у свою чергу, забезпечить більш ефективне та прозоре управління публічними фінансами на місцевому рівні.

Забезпечення прозорості та підзвітності фінансових аудитів включає заходи, спрямовані на відкритість процесу аудиту, доступність інформації для громадськості, а також відповідальність органів влади за використання бюджетних коштів. Це важливий аспект ефективного управління публічними фінансами, особливо в умовах децентралізації.

Прозорість передбачає регулярне оприлюднення результатів фінансових аудитів у відкритих джерелах, включаючи офіційні веб-сайти місцевих органів влади та державних аудиторських служб; надання громадськості доступу до документів, які використовувалися під час аудиту, з урахуванням конфіденційності та захисту персональних даних. Забезпечення прозорості та підзвітності фінансових аудитів є ключовим елементом для зміцнення довіри громадськості до місцевих органів влади та ефективного управління бюджетними ресурсами.

Вдосконалення законодавчої бази фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів є ключовим для забезпечення ефективності, прозорості та підзвітності у фінансовому управлінні. Основними заходами, які можна вжити для вдосконалення законодавчої бази можуть бути:

- оновлення та гармонізація законодавства;
- закріплення незалежності аудиторських органів;
- чітке визначення повноважень і обов'язків;

- встановлення стандартів і процедур аудиту;
- вдосконалення системи звітності та прозорості;
- механізми відповідальності та санкції;
- моніторинг та оцінка ефективності.

7. Інтеграція аудиту у систему управління фінансами

Співпраця з іншими контролюючими органами: Забезпечити взаємодію органів аудиту з іншими контролюючими органами для координації дій та обміну інформацією.

Вбудовані механізми контролю: Інтегрувати аудиторські процедури у повсякденні фінансові операції місцевих органів влади для забезпечення постійного контролю.

Інтеграція фінансового аудиту у систему управління фінансами передбачає включення аудиторських процедур у всі етапи фінансового управління, від планування бюджету до оцінки результатів. Наприклад, інтеграція аудиторських перевірок у повсякденні фінансові операції місцевих органів влади, що може включати регулярні внутрішні перевірки та автоматизовані контрольні механізми; забезпечення тісної співпраці між різними підрозділами, відповідальними за фінансове управління, внутрішній контроль та аудит, що допоможе уникнути дублювання функцій та забезпечити узгодженість дій; впровадження системи управління ризиками, що дозволить ідентифікувати та оцінювати потенційні фінансові ризики та своєчасно вживати заходів для їхнього мінімізації; Регулярна оцінка результатів фінансового аудиту та впровадження його рекомендацій для покращення системи управління фінансами тощо.

Ці заходи можуть допомогти підвищити ефективність фінансового аудиту місцевих бюджетів, що в свою чергу сприятиме більш раціональному та прозорому управлінню публічними фінансами в умовах децентралізації.

Отже, підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в контексті децентралізації вимагає комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавчої бази, підвищення ролі місцевих органів

влади, використання сучасних технологій, постійне навчання аудиторів, посилення взаємодії між рівнями влади, підвищення прозорості та підзвітності, вдосконалення методології аудиту та міжнародну співпрацю. Реалізація цих заходів сприятиме більш ефективному використанню бюджетних коштів, підвищенню довіри громадян до місцевих органів влади та забезпеченню сталого розвитку місцевих громад.

ВИСНОВКИ

Розвиток державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів у сучасних умовах зумовлена низкою факторів, що впливають на ефективність управління публічними фінансами, забезпечення прозорості та підзвітності місцевих органів влади. Сучасні умови, що визначають необхідність розвитку цього напрямку, включають децентралізацію, економічні виклики, глобалізацію, зростаючі вимоги суспільства щодо прозорості та ефективності використання бюджетних коштів. У результаті дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. У роботі визначено сутність понять «державний фінансовий контроль» та «державний фінансовий аудит», і на основі цього визначено, що державний фінансовий аудит є основною формою державного фінансового контролю та допомагає виявляти порушення та зловживання, оцінювати ефективність використання ресурсів, розробляти рекомендації для покращення фінансового управління та сприяє зміцненню довіри громадськості до місцевих органів влади.

2. Узагальнено концептуальні основи розвитку державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, які спрямовані на забезпечення законності, ефективності, прозорості та підзвітності в управлінні публічними фінансами. Вони включають принципи, методологічні підходи, нормативно-правові рамки, інституційні механізми та використання сучасних інформаційних технологій. Постійне вдосконалення та адаптація до сучасних викликів є ключовими для ефективного функціонування системи фінансового аудиту на місцевому рівні.

3. Проаналізовано особливості проведення державного фінансового аудиту на місцевому рівні та доведено, що вони визначаються специфікою організації місцевих бюджетів, методологічними підходами, процедурними аспектами та інституційними механізмами. Ефективний аудит сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності використання бюджетних коштів, що є ключовим для забезпечення сталого розвитку місцевих громад.

4. Здійснено аналіз виконання місцевих бюджетів як об'єкту державного фінансового аудиту. Всебічна оцінка фінансової діяльності місцевих органів влади включає: оцінку відповідності виконання місцевих бюджетів законодавчим і нормативним вимогам; виявлення порушень, неефективного використання коштів та інших недоліків у фінансовій діяльності місцевих органів влади; виявлення фактів нецільового використання коштів, порушень у процесі закупівель та інших незаконних дій; оцінку досягнення стратегічних та тактичних цілей місцевих бюджетних програм; визначення впливу витрат на соціально-економічний розвиток громади; оцінку загального стану фінансової діяльності місцевих органів влади; розробку рекомендацій для покращення управління місцевими фінансами; проведення повторних перевірок для оцінки виконання рекомендацій та досягнення результатів.

5. Обґрунтовано напрями посилення якості фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, які включають покращення законодавчої бази, підвищення професійного рівня аудиторів, впровадження сучасних інформаційних технологій, покращення методології аудиту, забезпечення прозорості та підзвітності, а також моніторинг та оцінку ефективності аудиторської діяльності.

6. Запропоновано шляхи підвищення ефективності фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів в умовах децентралізації, а саме: розвиток законодавчої бази, підвищення професійної компетенції аудиторів, використання сучасних інформаційних технологій, посилення методології аудиту, підвищення прозорості та підзвітності, а також моніторинг виконання рекомендацій. Інтеграція цих заходів дозволить забезпечити більш ефективно та раціональне використання бюджетних коштів на місцевому рівні, сприяючи сталому розвитку територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрович О.О. Модернізація системи державного фінансового контролю України в контексті імплементації світового досвіду. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 2. С. 192-202.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.
3. Будник Л.А. Класифікація державного аудиту. *Економіка та суспільство*. 2016. № 2. С. 661-665.
4. Вацлавський О. І. Питання вдосконалення державного фінансового аудиту в Україні. *Наука молода: зб. наук. пр.* 2016. № 24. С. 41-47.
5. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2008. 532 с.
6. Головань М.М. Державний фінансовий контроль і його реформування. *Фінанси України*. 2013. №1. С. 35-42.
7. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 424 с.
8. Дегтяр А.О. Публічні фінанси: навч. Посіб. Х. : С.А.М., 2011. 512 с.
9. Долбнева Д.В. Сучасний стан проведення державного фінансового аудиту в Україні та перспективи його розвитку. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 328-334.
10. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року №436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2310>
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (зі змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=436-15>.
12. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коупатрий М. М. Державний фінансовий контроль : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 424 с.

13. Дікань Л. В., Синюга Н.В. Фінансово-господарський контроль: навч. посібник. Харків.: ХНЕУ, 2011, 430 с
14. Дікань Л.В. Контроль в бюджетних установах. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. 292 с.
15. Дікань Л.В., Голуб Ю.О., Синюгіна Н.В. Державний аудит: навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 503 с.
16. Жадан О.В. Фінансовий контроль над формуванням звітності про виконання місцевих бюджетів. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 5 (58). С. 176-179.
17. Жадан О.В. Фінансовий контроль над формуванням звітності про виконання місцевих бюджетів. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 5 (58). С. 176-179.
18. Концепція реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
19. Методичні рекомендації з організації та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів. Наказ Контрольноревізійного управління України від 13.03.2017 р. №50. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0050501-07>
20. Мельник О.М. Основи економічного аналізу (короткий теоретико-методологічний курс): Навч. посіб. Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. 183 с..
21. Петрушевський Ю. Л. Організація і здійснення державного фінансового контролю в сфері ЖКГ. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=924>
22. Піхоцький В. Ф. Перспективи запровадження й розвитку в Україні функції аудиту в управлінні державними фінансами. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 118-126.
23. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту

виконання місцевих бюджетів, затвердженим постановою КМУ від 12.05.2007 р. № 698. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-2007>

24. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, затвердженим постановою КМУ від 12.05.2007 р. № 698. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-2007>

25. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів від 12.05. 2007 р. № 698. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-2007>.

26. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 року № 2939-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

27. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142

28. Прокопівщина О.В. Основні аспекти аудиту ефективності, його впровадження та використання в Україні URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk.

29. Реформування фінансового контролю в Україні: проблемні питання та напрями їх вирішення. за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Дікань Л.В. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 220 с.

30. Романів М. Необхідність та напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні як вимога сьогодення. *ScienceRise*. 2016. № 2/1 (19). С. 35-38.

31. Романів М., Долбнєва Д. Необхідність та напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні як вимога сьогодення. *ScienceRise*. № 2/1 (19). 2016. С. 35-38.

32. Рябчук О. Важливість державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання теплоенергетичного комплексу. *Економіка і регіон*.

Полтава : ПНТУ, 2022. Т. 4 (87). С. 282-288. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2810](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2810)

33. Сайт Всеукраїнська Асоціація об'єднаних територіальних громад. URL: <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhetiv-za-2023-rik/>

34. Сайт ІНФОРМАТОР. URL: <https://kl.informator.ua/>

35. Савченко Л.А., Пащенко О.П. Деякі питання планування контрольних заходів. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2003. №3 (24). С. 12 - 18.

36. Слободяник Ю. Б. Формування системи державного аудиту в Україні : монографія. Суми : ФОП Наталуха А. С., 2014. 321 с.

37. Ткач О.Л. Сучасні проблеми розвитку державного фінансового аудиту в Україні. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 1 (58). С. 206-210.

38. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики: монографія. К. : УБС НБУ, 2013. 431 с.

39. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р

ДОДАТКИ

АНОТАЦІЯ

Дем'янюк М. Р. Державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів в сучасних умовах. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні та практичні аспекти державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів. Визначена сутність фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів. Проаналізовано сучасний стан та особливості проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, зокрема на прикладі Управління фінансів і внутрішнього аудиту Коломийської міської ради. Визначені напрями посилення якості державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів та запропоновані шляхи підвищення його ефективності.

Ключові слова: державний фінансовий аудит, місцеві бюджети, бюджетні кошти, державний фінансовий контроль, децентралізація.

ABSTRACT

M. R. Demyanyuk. State financial audit of the implementation of local budgets in modern conditions. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The theoretical and practical aspects of the financial audit of the implementation of local budgets are disclosed in the qualification work. The essence of the financial audit of the implementation of local budgets is determined. The current state and peculiarities of the state financial audit of the implementation of local budgets are analyzed, in particular on the example of the Department of Finance and Internal Audit of the Kolomyia City Council. Areas of improvement of the quality of financial audit of local budget implementation and ways of increasing its effectiveness are proposed.

Keywords: state financial audit, local budgets, budget funds, state financial control, decentralization.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ М.Р. Дем'янюк